

40^V.

Carmody, p.99, nº16, parla d'aquest mateix text: "Introduction Albumazar in astrologiam", assenyalant també el mateix ms. que Thorndyke-Kibre. Aquests, però, ofereixen un segon incipit que es el que correspon realment al nostre text, per més que nosaltres hem volgut marcar el parallel amb el text d'Albumazar: Astronomia est astrorum certa lex quae cursus..., que es troba al ms. Brit. Mus., Harley mss., 3017, s.IX, ff.75-81^V; Ber (15); Vat. Reg. Sueviae, 1855, s.X-XI, ff.81^r-83^V (16); Bibli. Nat. , Paris, lat., 4281, ff.85^V-94^V.

Finalment, Homburger, p.128, toca el text indicant que es tracta de la De astronomia de Sant Isidor (Etymol., III, 24-71) en contacte amb el ms. de Berna, 417, f.69 . Aquesta és la veritable font del text (17).

- De astronomiae nomine: M, f.116^r.

El primer capítol d'aquest text, De inuentionibus astronomiae es troba també al ms. Vat. Pal. lat., 1451, ff. 25^r-26^V (cf. Thorndyke-Kibre).

- De celi posizione. caelum circulis quinque: K, f. 152^r.

Thorndyke-Kibre indiquen que aquest text

pertany a la De astronomia de Hyginus i que es troba, a més, als mss. Montpelliér, Bibl. de l'École de la Medicine, 452, s.XII-XIII, f.1^r; Firenze, Biblioteca Laurentiana, S.Crucis, 27, sinis., 8, s.XIII, ff.230-244 : "Germanici ex Arato Ciceronis translated". Imprès com a Arati fragmenta a Germanico in latinum uersibus exametris cum commento in Sicilia reperto, Venezia, 1488, f.59^v (a la "Armed Forces Medical Library" (actualment "National Library of Medicine"), 82 (18).

- De bissexto*.

- Ad annum bissextilem requirendum: G, f.174^r.

- Ad annum praeparationis bissexti ab origine mundi: M, f.35^r.

- Ad bissextum: M, f.92^v.

- Ad bissextum. item de bissexto: M, f.104^v.

- Ad bissextum inueniendum per XII signa: M, f.16^v.

- Ad inueniendum bissextum: R, f.7^v.

- Argumentum ad bissextum inueniendum: R, f.27^v.

- Argumento de bissexto incipit: Ba, f.45^r.

- Argumentum de materia bissexti id est de quadrante: O.B., f.78^v.

Jones, a EHR, p.214, indica que aquest text està editat a Froben, Alcuini Opera, II, 367-8 i després, a la PL, CI, 998-999.

- Bissexus: K, f.62^r.

- De adiciende die mensii febroari: R, f.7^r.

- De annis qui post bissextum remanserunt: R, f.7^v.

- De bissextile anno: R, f.23^r.

- De bissexto monstrando: R, f.193^r.

- De bissexto monstrando per cyclum solarem: M, f.34^v.

- De bissextum primum nobis interrogandum est: G, f.148^v.

- De diebus bissextilium: Be, f.47^r.

- De mensura crementi bissextilis: Be, f.41^v.

Es tracta del cap. XXXIX del DTR de Beda, editat per Jones, Bedaes Opera, pp.252-253 (pels mss. utilitzats, cf. p.174 de l'edició). A la informació que Jones ofereix abans de l'edició, de cada ms., no diu pas que el ms. Be contingui aquest cap. del DTR. Aquest cap. és la transcripció de la segona part de la carta a Helmwald (cf. Bedaes Opera, p. 374) i Jones posa en relació aquest text amb una sèrie de textos de còmput pre-bèdics, amb possibles fonts hispanes o africanes, de naturalesa irlandesa, que van passar probablement de l'Africa a Hispania, d'Hispania a Irlanda, d'aquí a les Illes Britàniques i de les Illes a França (textos sobre l'any bixest viciats per la teoria del dia de 12 hores, mal usada) (19).

- De quadrante: M, f.38^v.

- De racione bissexti. bissexturnon nobillum diem fieri ut quidam: O.D., f.78^v.

- De ratio bissexti. bissextus igitur ex quadrantis: Be, f.41^v.

Es tracta d'una part del cap. XXXVIII

del DTR de Beda, De ratione bissexti (Jones, Beda Opera, p.251) (cf. p.174 pels mss. utilitzats, entre els quals no hi ha Be).

- De solaribus bissextilium diebus: G, f.158^r.

G, Catàleg indica que aquest fragment també es troba al ms. Monte Cassino 3, editat al Florilegium Casinense, p.72 (20).

- Dionisius hac usque. de bissexto primum nobis interrogandum est: R, f.170^r.

- Incipit de bissexto. de bissexto primum nobis interrogandum est: Ba, f.52^r.

- Incipit de bissexto. de bissexto primum nobis interrogandum est: O.B., f.74^r.

- Incipit de bissexto. de bissexto primum nobis interrogandum est: V, f.83^r.

Thorndyke-Kibre indiquen que aquest fragment està editat, sota l'autoria d'Alcui, a la PL, CI, 993-998. Vid. també, el Bull. Du Cange, 17 (1942), 52.

Jones, a EHR, indica que també està

editat per Froben, Alcuini Opera, II, 365-7,
a partir del ms. Vat. Reg. 226.

Cordoliani, a "Les traités...", VI,
en parla però no diu res de nou.

- Incipit expositio bissexti. multae quidem tempore annorum aestuantes: C, f.97^V.
- Incipit quotus annus post bissextum: L', f.38^r.
- Incipit quotus bissextus si bissextus sit: L', f.38^r.
- Interrogatio quotus annus post bissextum: Be, f.161^V.
- Item ad bissextum: M, f.18^V.
- Item ad bissextum argumentum: R, f.27^V.
- Item de bissexto. item de bissexto: M, f. 18^r.
- Item de bissexto: M, f.18^V.

- Item de momenta ad bissexturn: M, f.16^r.

- Qualiter bissexturn adcrescat: Be, f.42^r.

- Qualiter bissexturn adcrescat: R, f.181^r.

- Qualiter bissexturn adcrescat. primo igitur anno: G, f.166^v.

El catàleg Les mss. classiques latins de la Bibli. Vat., t. II, p.425 indica només que es tracta del text De bissexti praeparatione de Beda. En canvi, G, Catàleg indica ja que es tracta d'un problema complementari del DTR de Beda, transcrit pel glossador d'Auxerre: és a la PL, XC, 357-361^a.

Jones, a Beda Pseudepigrapha, pp.21 ss., en parla: es tracta de les Bridferti Ramseyensis Glossae, que el mateix Jones ja havia estudiat en un treball anterior (21). Parla una mica del nostre text quan li interessa aduir exemples (p.23 del Beda Pseudepigrapha) per tal de demostrar que "there are many cross-references within the glosses themselves which show that B (les Glosses) is a unit and indicate the type of text that the glosses are derived from".

Jones en torna a parlar a Beda Opera, p.372, fent un comentari al cap. XXXVIII del DTR, De ratione bissexti (Beda Opera, pp.371-372): es tracta d'una de les obres de computi carolingis més populars (amb un incipit Primo igitur anno praeparationis bissexti). És un text transcrit pel glossador d'Auxerre i Beda també es refereix a ell. A pesar de l'atribució de l'obra al monjo de Jarrow, cap dels mss. que Jones cita no conté cap menció específica de Beda com a autor d'aquesta obra. Els mss. on és el text són, a més dels que nosaltres hem citat abans: Berlin, 138 (s.X), ff.^V21-^V22; Vat. Reg. Lat., 123 (a.1056), ff.^R42-^V43; Vat. Reg. Lat., 309 (s.X), ff.^R78-^V79; Vat. Lat. 645 (s.IX), ff.^V51-^R54; Bern, 417 (s.IX), ff.^R44-^V46; London, Brit. Mus. Harley, 3017 (s.IX), ff.^R121-^R124; München, 210 (s.IX), ff.^V74-^V76; Paris, Bibl. Nat., Lat. 5543 (s.IX), 4^V-5^V; NAL, 1613 (s.IX), ff.^R5-^R6; St.Gall, 397 (s.IX), pp.102-106). No parla Jones de cap edició diferent de la que hem citat de la PL, la qual és al seu torn reimpressió de la de Giles (22). Acaba indicant Jones que "many of these short computistical tracts, written in or before Carolingian times, were composed

in the fury of creation following the introduction of the study of the computus into the schools. They are generally anonymous or questionably ascribed to prominent authors, and many remain as yet unpublished".

- Quando bissexti dies crescit: R, f.185^v.
- Quare fiat bissexus: R, f.7^v.
- Quare quarto anno ponatur: R, f.7^v.
- Quotus sit annus a bissexto: C, f.68^v.
- Quotus sit bissexus: K, f.61^v.
- Ratio bissexti: M, f.18^r.
- Si nosse uis quomodo ille quadrans naturalis: Ba, f.56^r.
- Si nosse uis quomodo ille quadrans naturalis: G, f.153^v.
- Si nosse uis quomodo quadrans naturalis: V, f.88^r.

- Si uis scire bissextilem annum: V, f.82^v.
- Si uis scire quando bissexti dies sit: G, f.171^r.
- Si uis scire quando bissexti dies sit: O.B., f.81^v.
- Si uis scire quando bissexti dies sit: R, f.197^v.
- Si uis scire quando bissexus dies sit: C, f.73^v.
- Si uis scire quando bissexus dies sit: O.D., f.74^v.
- Si uis scire quare sit bissexus et: K, f.66^r.

L'argument sobre l'any bixest corresponent a Dionís l'edita en primer lloc Jan, Historia cycli, pp.85-86. Cal suposar que tots els argumenta que calculen l'any bixest segons l'annus domini surten, un moment o altre, d'aquest. Jan utilitza els mss. O.D., Rhemensis 298 i Cotton Tiber E.4.

Naturalment, també Krusch 2 , pp.76-77, edita aquest argument vuitè de Dionís, a partir de mss. ja citats (cf. p.60). L'altra font important, deudora de Dionís, a través de la qual també es transmet el text dionisiac, és Beda amb els seus textos DTR i DTL. En el primer d'ells, es parla da l'any bixest als caps. XXXVIII i XXXIX (De ratione bissexti i De mensura crementi bissextilis), però allà on s'ofereix l'argument de Dionís, és al cap. LIV, Argumenta quot sint epactae solis et quando bissextri annus (p.274 del Beda Opera) (Cf. p. 174 pels mss. utilitzats). També al cap. XIV del DTL (Argumenta titulorum paschalium) dóna aquest argument (p.302 del Beda Opera) (Cf. p.294 pels mss. utilitzats).

- De circulis terrae: Be, f.31^r.

Ps. Beda. Cf. l'incipit De XII signa.

- De circulo XVIIII^{ale*}.

- Ad circulum XVIIII^{1em}: M, f.91^v.

- Ad circulum XVIIII^{em}: M, f.104^r.

- Ad cyclum decemnouenalem: R, f.6^V.
- Ad inueniendum annum cyclum decennouennalis: R, f.194^V.
- Annus circuli decem et nouem annis: R, f.185^V.
- Argumentum ad inueniendum annum cycli decennouennali: Be, f.40^V.
- Argumentum ad inueniendum annum cycli decennouenalis: G, f.169^V.
- Argumentum de cyclo magno decemnouenali et lunari: M, f.49^r.
- Argumentum quotus sit cicli decennouenalis: G, f.166^V.
- Argumentum quotus sit ciclus decennouenalis: G, f.157^V.
- Argumentum quotus sit cyclus decennouenalis: R, f.29^V.
- Ciclus decennouennalis: R, f.181^r.

- Ciclus primus decemnouenale: M, f.108^r.
- Cyclus XVIII^{nalis}: K, f.61^v.
- Cyclus decennouenalis: K, f.62^r.
- De ciclo decemnouenali et lunari: R, f.169^r.
- De circulo decennouennale: R, f.23^r.
- De cyclo decemnouennali: Ba, f.36^r.
- De cyclo decennouennali et lunari. anno dece-
nnouenali primo: Ba, f.34^v.
- De interrogatione XVIII annorum cyclo: M,
f.20^r.
- De numero cyclorum et quod dies bissextilis
et quod saltus ab origine mundi M, f.49^v.
- Incipit cyclis decennouenalis quem Greci:
M, f.50^r.
- Incipit cyclus decennouenalis quem Greci:

M, f.50^r.

- Incipit cyclus decennouenalis quem Greci:
O.B., f.107^v.

Jones ens indica, a EHR, p.218, que aquest incipit no és altra cosa que les paraules introductòries al cicle dionisiac, i que estan editades a la PL, LXVII, 493-4 i també han estat estudiades per Krusch, a Neues Archiv, X (1885), p.83, a partir del ms. Paris, Bibl. Nat. Lat., 5543 (s.IX).

- Item argumentum quotus sit cyclus decennouenalis: R, f.29^v.

- Si nosse desideras quotus sit cyclus decemno-
uenalis: C, f.67^v.

- Si scire uis quotus sit annus cicli decemno-
uennialis: G, f.174^v.

- Si scire uis quotus sit ciclus XVIII, tene
annos: O.D., f.21^v.

- Si uis scire quotus annus sit circuli X et
VIII annorum: C, f.73^v.

- Si uis scire quotus annus sit circuli XVIII
annorum: R, f.197^v.

- Si uis scire quotus annus sit XVIII annorum:
O.B., f.81^v.

- Si uis scire quotus sit annis circuli X et
VIII annorum: O.D. f.74^r.

El primer a editar-lo com a argument
de Dionís és Jan, Historia cycli, p.84 (argumen-
tum V). Fou reimprès a la PL, LXVII, 453 ss.

El segon i darrer editor és Krusch
2, p.76, també com a argumentum V, a partir
dels mss. citats a la p. 60 de Krusch 2.

El segon camí de difusió de l'argument
és l'obra de Beda. El DTR, cap. XLIV, De circulo
decemnouenali, en parla (Jones, Beda Opera,
pp.260-1), per més que no proporcioni un argument
tipic (cf. p.174 de l'edició pels mss. utilitzats). El DTL en parla al seu cap. XI, De circulo decemnouenali, i al XIV, Argumenta titulorum paschalium (pp.299 i 302, respectivament,
del Beda Opera).

També Zinner, Verzeichniss, 12118,
ens indica que un incipit Item ad inueniendum

cyclum es troba al ms. Antiquariat Frank Würzburg, ff.153^V-154, 166^V-169, a.1448.

- Si uis scire quotus sit annus circuli: V,
f.82^V.

- De cometis: Be, f.28^r.

Ps. Beda. Cf. l'incipit De XII signa.

Thorndyke-Kibre indiquen un altre incipit, De cometis dico in primis quod... que es troba al ms. Madrid, Bibl. Nac., 3314, f.90^r (23).

- De communibus et embolismis annis*.

- De annis communibus et embolismis: M, f.8^V.

- De communi anno: R, f.6^V.

- De communibus annis et embolismis: M, f.9^V.

- De embolismis et annis communibus. diuiditur autem circulis: Be, f.46^r.

- De embolismo: R, f.7^r.

- De embolismo eiusdem anni: R, f.7^r.

- De embolissimo maiore: M, f.11^r.
- Incipit quotus annus communis aut embolismus: L', f.138^r.
- Inde Dionisius dicit. embolismorum autem ratio probatur: Ba, f.32^v.
- Interrogatio quot annus communis aut embolismus: Be, f.161^v.
- Interrogatio quotus communis ogdecus aut endecas: Be, f.161^v.
- Item de annis communibus et embolismis: M, f.9^v.

Hi ha dues fonts fonamentals que donin informació sobre qualsevol argumentum de l'any comú o embolissim: la Epistula Dionysii ad Bonifatium et Bonum (uid. aquest incipit) i el cap. XLV del DTR de Beda, De embolismis et annis communibus (pp.261-3 del Bedae Opera de Jones), el qual utilitza com a font la carta de Dionís, encara que també té present l'Epistula ad Petronium i el prologus Uictorii (uid.

també aquests dos incipit). Pels mss. utilitzats per Jones, cf. p. 174 del Beda Opera.

- Item de primo anno embolismo: M, f.53^v.
- De concordia maris et lunae: R, f.210^v.

És el cap. XXIX del DTR de Beda (pp.232-235 del Beda Opera de Jones) (cf. p.174 pels mss. utilitzats). Només cal dir que Jones no té en compte aquest ms. i quan parla del seu contingut (24), només indica que té el DTR menys el cap. lXV, i un computus que conté els caps. XXIII i XIX del DTR (25).
- De concurrentibus*.
- Ad concurrentes: M, f.92^r.
- Ad concurrentes: M, f.104^v.
- Ad concurrentes: R, f.194^v.
- Ad concurrentes requirendos quod sint: G, f.174^r.
- Ad inueniendas solares aepactas. de eadem

re: R, f.6^v.

- adiectionis solis: R, f.185^v.
- Argumentum ad concurrentes inueniendos: Be, f.40^v.
- Argumentum ad concurrentes inueniendos: G, f.169^v.
- Argumentum ad concurrentes inueniendos: R, f.27^v.
- Argumentum ad epacta solis in kalendis XII mensium: M, f.42^v.
- Argumentum de concurrentes: R, f.30^r.
- Argumentum de concurrentibus: Ba, f.46^v.
- Argumentum quod sint concurrentes septimane: Be, f.40^v.
- Concurrentes: K, f.62^r.
- Concurrentes: K, f.62^r.

- Concurrentes et epactae cuius uis ad inuenendas: R, f.195^r.
- De concurrentibus: R, f.193^r i 23^r.
- De concurrentibus id est de aepacta solis: M, f.13^r.
- De concurrentibus inueniendis: G, f.169^r.
- De concurrentibus monstrandis: M, f.40^v.
- De concurrentibus monstrandis per annos ab origine mundi: M, f.35^v.
- De concurrentibus solis per totum annum: M, f.39^v.
- Interrogandum est de concurrentibus septimane diei: R, f.184^v.
- Item ad concurrentes probandos: R, f.27^v.
- Item argumentum de concurrentibus monstrandis: M, f.34^v.

- Item de concurrentibus: M, f.40^v.
- Quot sint concurrentes: C, f.69^r.
- Quotus concurrentis sit: C, f.68^v.
- Raciones. si uis scire adiectiones solis.
item nuper inuenta: R, f.197^v.
- Si uis inuenire concurrentes, scito quota feria
sit: O.D., f.22^r.
- Si uis nosse quod sint concurrentes: C, f.68^r.
- Si uis nosse quoti sint concurrentes VII
dies tene anno: O.D., f.21^r.
- Si uis scire adiectiones solis: C, f.73^v.
- Si uis scire adiectiones solis: O.B., f.81^v.
- Si uis scire adjecciones solis: O.D., f.73^v.
Com a argumentum de Dionís, Jan,
Historia cycli, l'edita amb el nº IV, p.83
(reimprès a la PL, LXVII, 453 ss.).

També Krusch 2 l'edita amb al nº IV a partir dels mss. citats a la p.60 de l'edició. Hi ha una altra edició d'alguns d'aquests argumenta, a la PL, CXXIX, 1273-1372, gràcies a la transcripció que Muratori va fer del ms. M a Anecdota Latina III.

També cal apuntar la possibilitat que l'obra de Beda sigui la inspiració on van beure molts redactors d'argumenta de l'Edat Mitjana. En aquest cas, el DTL té al seu cap. XIV, Argumenta titulorum paschalium (pp.301-302 del Beda Opera de Jones) un paràgraf dedicat a aquest càlcul (Si uis scire concurrentes septimanae dies) (cf. pels mss. utilitzats per Jones, la p.294 del Beda Opera).

Thorndyke-Kibre proporcionen diferents incipit que toquen aquest tema: 1) concurrentes autem decem dies, fragment de còmput eclesiàstic del ms. Erfurt, Wissenschaftliche Bibliothek, Amplonian Collection, Q 375, s.XV, ff.1-18^V. 2) Concurrentes sunt qui cum regularibus mensium, del ms. Cambridge University, King's College, V 32, ss.XI-XII, ff.45^r-48^r. 3) Interrogandum est de concurrentibus septimane diebus (Incipit que surt als nostres mss.), al Codex Latin. Monachensis (Bayerische Staatsbibl., München),

10270, s.XI, ff.11^r-12^r i també al Paris, Bibl.

Nat., NAL 229, s.XII, ff.14^v-16^v.

- Si uis scire concurrentes septimane dies:
v, f.82^v.

- Si uis scire quotis sint concurrentes VII:
O.D., f.22^r.

- Ubi concurrentes immutantur et terminis:
v, f.83^r.

- De conpotum Grecorum uel Latinorum: M, f.5^r.

Thorndyke-Kibre parlen de dos textos d'aquest tipus que estan possiblement relacionats amb aquest incipit: 1) Incipit compotus Latinorum ac Grecorum Hebreorumque, i ho identifica amb el computus de Brithferth, al ms. Bodleian Library, Ashmole 328, s.XI, editat per Crawford, Byrhtferth's Manual, 1929 (26). 2) Incipit Compotus tam Grecorum quam latinorum et Egyptiorum, al ms. Oxford, St.John's College, 17, a.1110, f.13^v (en aquest segon cas, diu que es tracta, fonamentalment, d'una taula).

A. Cordolian, a "Les traités...", dóna una llista de mss. d'allò que ell anomena Computus Grecorum siue Latinorum (inc. januarius, augustus

et december IV nonas habent"), sense fer cap tipus de distinció entre Computus i Computatio i donant només una llista de mss. francesos. Segons ell, hi ha una edició d'una versió de l'any 810, feta per L. Muratori (27). Sembla realment que no hi ha cap edició moderna ni que distingeixi allò que sembla que s'hauria de distingir: Computus i Computatio.

Nosaltres hem donat ja a la primera part del treball una llista de mss., que en la nostra investigació hem anat localitzant com a posseïdors d'aquests textos. A continuació citarem només la informació que aporta Zinner, Verzeichniss, n°s 12069-12090, sota l'incipit januarius, augustus...: ms. St.Gal, 225, f.120; St.Gal. 250, ff.80-81^v; Codex lat. monachensis, 14725, ff.1^v-17; St. Gal, 397, f.70; Bern, 417, ff.2-33^v; Bern, 441, ff.1^v-2; St.Gal, 251, f.2; St. Gal, 902, f.153; St. Gal, 459, ff.27, 30; Codex 1a. monachensis, 27305, f.30; Einsiedeln, 174, f.68^v; St.Gal, 338, f.6; Einsiedeln, 321, ff. 19-20; St.Gal, 184, f.213; St.Gal, 387, f.35; St.Gal, 450, f.17; Zürich, 83, f.22; St.Gal, 378, f.25; St.Gal, 380, ff.17-18; Codex lat. monachensis, 14569, ff.16-26; St. Gal, 453, f.207; Leyden, Bibl.Publ. Leidensis, 225, ff.49-53^v (com es podrà comprobar amb la llista oferta a la primera part del treball